DE DIONIS CHRYSOSTOMI CODICIBUS.

DISSERTATIO INAUGURALIS PHILOLOGICA

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AUCTORITATE AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS

IN

UNIVERSITATE FRIDERICIANA HALENSI

CUM VITEBERGENSI CONSOCIATA

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

ARNO MAHN

SAXO-ALTENBURGENSIS.

HALIS SAXONUM.

FORMIS DESCRIPSIT E. KARRAS.

MDCCCLXXXIX.

Tota dissertatio propediem apud Gustavum Fock, bibliopolam Lipsiensem, venibit.

Inter omnes Graecorum scriptores, qui inde a Domitiani temporibus usque ad Hadrianum floruerunt, longe clarissimus illustrissimusque, si Plutarchum Chaeronensem excipimus, est Dion Chrysostomus. Neque enim Federicus Turrisanus, qui sexto decimo saeculo illum scriptorem in lucem edidit, inepte in praefatione[1]) haec dixit: „ut ipsius legendis orationibus teneare summa cum iucunditate, quod prae se ferant quoddam elegans καὶ ὅλως ἀττικῶς dicendi genus rerumque doctrinam paene singularem.“ Pro talis scriptoris auctoritate maxime est dolendum, quod tam pauci viri docti in Dionem animos intenderunt. Neque enim his temporibus alia praesto nobis est editio critica nisi Adolphi Emperii, qui Brunsvigae anno 1844 eam curavit. Quae editio quamquam illa aetate haud erat contemnenda[2]), nunc tamen peritis iudicibus parum probatur; doctus enim ille vir, quae auctoritas singulis libris tribuenda esset, saepius minus recte intellexit; praeterea incommodus est usus eius editionis propterea, quod non solum ipsum Dionis textum, sed etiam additamenta inspicias necesse est; eis enim temporibus, quibus Emperius priorem orationum partem emisit, nondum ei notae fuerunt optimorum codicum scripturae, Vaticani H,

---

[1]) pag. 3.

[2]) Kayserus (Münchener Gelehrte Anzeigen, 1845, p. 671) haec dicit: „Diese Dioneischen Studien bringt die neue Ausgabe zum erfreulichsten Abschluss; in ihr ist gesammelt, was während zwei Jahrhunderten im einzelnen mit Glück versucht wurde, und wo diese Versuche nun nicht ausreichen, tritt Emperius, mit dem ausgezeichnetsten Divinationstalent begabt, zu den noch ungelösten Problemen hin und gewährt so dem Leser den angenehmen Eindruck eines vollkommenen Verständnisses.“

Palatini P, Vaticani V, unde factum est, ut saepius in additamentis eas reiceret lectiones, quas in textum receperat. Tredecim annis post Ludovicus Dindorfius recognovit Dionis orationes; qua in editione quanta collocata fuerit spes, cognoscimus ex his Geelii[1]) verbis: „Convaincu comme je l'étais, que Dion allait trouver l'éditeur, qu'il lui faut, je me suis désisté, en faveur de M. L. Dindorf, du plan que j'avais conçu de publier tout le texte du rhéteur-philosophe de Pruse.“ Sed Dindorfius, ut promiscuam apparatus Emperiani varietatem simpliciorem redderet, operam non dedit, quam ob rem Gasda iusto iure videtur mihi Dindorfium vituperasse, exponens haec[2]): „In der Vorrede erhält man statt einer präzisen Angabe der neuen Lesarten und ihrer Quellen ein unbestimmtes Gerede über allerlei Arten von Fehlern . . . Neue Handschriften sind nicht herangezogen; hier und da erscheinen spärliche Kleinbesserungen, meist aus dem Apparat von Emperius in den Text heraufgeholt, von Dindorf's eigener Hand allenfalls einmal ein *κάλλιστα* für ein minder passendes *μάλιστα* und dergleichen . . . . Dindorf's Ausgabe wäre besser ungedruckt geblieben, denn erstens führt sie so gut wie gar nicht den Text über das von Emperius Geleistete hinaus . . . endlich aber hindert sie möglicher Weise das Erscheinen einer neuen Ausgabe, die gemacht sein müsste nicht für Bogengelder, sondern für die gute Sache der Wissenschaft.“ Inde ab Dindorfii editione perpauci viri docti medicinam attulerunt ad sanandum textum eius scriptoris, qui medicina vehementissime eget; atque coniecturis quidem quattuor potissimum viri depravationes lectionum sanare studuerunt: Cobetus, Gasda, van Herwerdenus, Schmidius. Nemo autem fere exstitit, qui de singulorum librorum utilitate recto iudicio quidquam statueret — nam neque Hilgersius neque Sonnyus, sicuti infra intellegemus, multa attulerunt ad recte cognoscendas genuinas archetypi scripturas.

Quae cum ita sint, operae pretium mihi videtur esse accu-

[1]) Geel, Lettre à M. Hase sur le discours de Dion Chrysostome, intitulé Éloge de la Chevalure, Leyde 1839, p. 3.

[2]) Progr. Lauban 1883: Kritische Bemerkungen zu Dio Chrysostomus.

ratius in Dionis studium incumbere atque, quae de ratione inter codices intercedente enucleari possunt, disserere. Atque in prima quidem dissertationis parte, quasi in prooemio, de Dionis libris manu scriptis agam in universum; in altera autem, quae auctoritas codici Parisino P tribuenda sit, exponam; in tertia denique dicam de codicibus Monacensibus N et O, quos ut conferrem praefecti bibliothecae Monacensis liberalitate mihi contigit.

Pars prima.

Omnes codices Dioneos, qui quidem servati nobis sunt, tamquam rivulos manasse ex libro, qui iam multis depravatus fuit mendis, apparet cum ex communi vitiorum ratione, tum ex additamentis, quae in omnibus inveniuntur libris manu scriptis. De priore illa re fusius agere supervacaneum mihi videtur, cum omnes viri docti, qui vel paululum in Dionis orationes animum intenderunt, eandem amplectantur sententiam.[1]) Additamenta autem nondum, quod sciam, enumerata sunt, quapropter tribus verbis de depravationibus illius generis dicere mihi liceat. Sine ulla dubitatione oratio III, in qua Dion de regno agit, plurimum interpolationibus foedata est; nam non solum §§ 56 et 57, §§ 83, 84, 85, § 108 plane ab ipsa Dionis manu abhorrere, verum etiam in ceteris paragraphis singula verba singulaque enuntiata esse emblemata, Emperius sagaciter exposuit. Deinde commemoranda est oratio XI, de cuius paragraphis 127 et 128 doctus ille vir iusto iure haec dicit: „sunt delendae, ut ex antecedentibus repetitae"; praeterea § 137, 3—10 multum habet suspicionis, ut omittam §§ 32, 72, 130, ubi interpolationes non tantum complectuntur verborum numerum. Tum afferam or. LXVI, quae est de gloria; hic enim paragraphi 28 et 29 non Dionis sunt, sed librarii alicuius. Denique or. IV, 54 et XX, 25 sunt addimenta librariorum; in permultis autem aliis orationibus exstant verba, quae a Dione abhorrere Emperius suo iure arbitratur. Ex his cum plane eluceat saepius in omnibus codicibus Dioneis inesse emblemata, concludere licet omnes libros manu scriptos

[1]) Cf. Emperium, praef. p. VII § 9; Dindorfium, praef. p. III; Kayserum, Münchener Gelehrte Anzeigen, 1845, Nr. 213, p. 676.

manasse ex codice, qui laboravit mendis, praesertim cum saepius, ut antea dixi, omnes libri easdem exhibeant scripturae corruptelas

Ex eo codice, quem archetypum parentemque omnium librorum fuisse necessario statuendum est, duo paulatim genera in diversas diffluxere partes[1]), multis locis iam inter se disparia, ita tamen, ut vitia, quibus alterum foedatum est, alterius ope facile corrigas vetustique illius exemplaris integriorem speciem ita instaures. Atque in altero quidem codicum genere, quod Emperius melius significat, numerandi sunt libri Vaticanus H, Palatinus P, Parisinus C, Vaticanus V, Meermannianus M; fons autem eorum meliorum codicum est liber quidam, quem nos nominamus γ. Alteri autem libri, qui deteriores sunt ex Emperii sententia, originem ducunt ex alio codice, quem littera δ significare liceat.

Meliores illos codices cum in duas tribuendos esse familias Emperius nos docuerit[2]), primum quidem de priore agam familia, quae constat ex codicibus HPC.[3]) Eos libros non ex ipso codice γ derivatos esse, sed ex alio quodam libro — quem nominamus π —, qui medius quasi est inter codicem γ et codices HPC, elucet ex communi vitiorum ratione. Saepe enim tres illi libri easdem corruptas exhibent scripturas, bonae autem lectiones in codicibus MV — eodem modo atque in deterioribus libris — insunt. Apparet autem hoc ita explicandum esse, ut codicis π librarium per neglegentiam bonas lectiones reddidisse corruptas ac deinde corruptas illas scripturas in libros HPC fluxisse statuamus, non ita, ut et codicis H et codicis P et codicis C librarios casu quodam eadem textui inculcasse vitia arbitremur.

Atque ut demonstrem, quantopere discrepent hi libri a ceteris codicibus, exempla afferam ex eis repetita orationibus, quae et cum Palatino P et cum Vaticano H et cum Parisino C collatae sunt; dico has orationes: VII, LIII, LXII, LXIX, LXX (usque ad § 3), LXXV, LXXVI, LXXVII (usque ad § 4). At-

[1]) Cf. Emperii praef. p. IX, § 3.

[2]) Cf. p. 829.

[3]) Codicem Marcianum Y afferre omitto, quod et cum duabus tantum collatus est orationibus et in oratione XXX longe corruptissimus est omnium librorum (cf. p. 793 § 11).

que hi quidem potissimum enumeratione digni mihi videntur corrupti loci:

Oratio VII. 33, 8: HPC om. *δικαίως*; 66, 1: HPC om. *καίτοι πλουσίων μὲν οἰκίας τε καὶ τραπέζας ἠπιστάμην*; 76, 6: HPC *ἄνδρα αὐτῆς* [C *αὑτῆς*], rel. *αὑτῆς ἄνδρα*; 90, 3: HPC *προσενεχθῆναι αὐτῷ τῷ Ὀδυσσεῖ*, rel. om. *αὐτῷ*; 93, 3: HPC *οὐ γάρ*, rel. *οὐδὲ γάρ*; 138, 4: HPC om. *καὶ ὁμότιμον*; 139, 2: HPC om. *ταύτας*; 143, 5: HPC *ἔρωτας τῶν θεῶν λεγομένους*, rel. *λεγομένους τῶν θεῶν ἔρωτας*. — oratio LIII. 2, 3: HPC om. *τήν*; 4, 3: HPC om. *δέ*; 12, 7: HPC *ἀνθρώπων*, rel. *ἀνθρώπῳ*. — oratio LXII. 7, 4: HPC *θεάτρων*, MBS ed. Ven. *θεατῶν*. — oratio LXIX. 2, 3: HPC om. *γε*. — oratio LXXVI. 1, 8: HPC *ἔνεστι*, MB ed. Ven. *ἐνῆν*; 4, 13: M *ἔτι τῶν μὲν νόμων*, B *καὶ τῶν νόμων μέν*, HPC om. haec verba. — oratio LXXVII. 1, 5: HPC *καὶ ὅτι*, MB ed Ven. *ὅτι*.

In altera meliorum codicum familia versantur codices Meermannianus M atque Vaticanus V, qui eodem modo atque libri HPC non ex ipso codice γ manaverunt, sed ex alio quodam hausti sunt codice (o), qui medius quasi est inter librum γ atque inter codices VM. Exstitisse autem codicem o eis demonstratur locis, ubi in codicibus VM eaedem corruptelae insunt, ceteri autem libri bonas exhibent scripturas.

De codice Vaticano V fusius mihi est dicendum in altera dissertationis parte, propterea quod archetypus codicis Parisini B ex mea quidem sententia ad archetypum huius Vaticani V (ad codicem ξ) correctus est. In hac igitur parte, quae nihil aliud est nisi praefatio, non est, cur accuratius de hoc codice agam.

De codice autem Meermanniano M, qui ex Emperii sententia non ex ipso codice o descriptus est, sed per aliquot vices exemplorum inde propagatus, bene doctus ille vir dixit p. XI § 14, nisi quod silentio praeteriit multis locis scripturas huius libri obelo esse notatas. Quod signum criticum cum saepissime eis adscriptum sit lectionibus, quae sive absurdae sive a sententiarum conexu alienae sunt, illis Meermanniani M notis quae auctoritas tribuenda sit, tribus verbis exponere necessarium iudico. In eam rem si oculos intendes, cognosces ea verba obelo esse notata, quae in deterioribus codicibus Monacensi N et O plane

omittuntur. Permirum autem profecto est illis verbis notam adscriptam esse, cum nullo modo abesse possint. Quae vere dicta esse ut demonstrem, ex orationibus prima atque secunda eos proferam locos, ubi codicis M scripturis criticum illud signum adscriptum est; habes: I 19, 2: *πάντων* om. NO, in M obelo not.; I 54, 7: *καὶ τοὺς γεωργοὺς* om. B[1]) NO, in M obelo not.; I 79, 6: *σεμνοῦ* om. NO, in M obelo not.; II 17, 7: *ἔφη* om. BO, in M obelo not.; II 22, 4: *ἀπειρηκότων ἤδη πρὸς τὴν στρατείαν· πρὸς δὲ αὖ τούτοις* om. NO, in M obelo not.; II 33, 11: *τὴν* om. BNOA, in M obelo not.; II 36, 3: *γὰρ* om. NO ed. Ven. in M obelo not.; II 37, 2: *τοῦ* om. NO, in M obelo not.; II 37, 8: *τῶν* om. BNO, in M obelo not. Ex his quae attuli exemplis apparet notas illas additas esse ab aliquo homine, cui deterioris generis codex aliquis praesto erat. Ad deteriorem autem aliquem codicem cum Meermannianum M a Claudio Naulotio correctum esse Emperius exposuerit, persuasum habeo eundem hominem etiam obelum in hunc codicem intulisse. Atque eis quidem locis, ubi mutationes facere facile erat, genuinas codicis M scripturas erasit et interpolationes ipsi textui inculcavit; omnibus autem eis locis, ubi unum vel compluria verba omissa erant in deteriore illo libro, ne deformaret codicem M, critico illo signo usus est. Quam sententiam si amplecteris, cognosces obelum, qui est in Meermanniano M, nullius esse momenti.

Nunc quoniam de melioribus egi codicibus ad eos transibo libros manu scriptos, quos deteriores significat Emperius. Qui codices quo familiaritatis vinculo inter se coniuncti sint, nemo adhuc enucleare conatus est; atque profecto hanc quaestionem certe diiudicare hoc tempore vix possumus propterea quod cum alia fere oratione alius collatus est codex. Sed quantum de eorum affinitate dici potest, in tertia dissertationis parte exponere conabor, atque nunc quidem summam huius explicationis paucis verbis afferam. Ut melioris generis codices, ita deterioris libri in duas distribuendi sunt familias: in eos codices, qui ex libro ϑ originem ducunt, et in eos, quorum fons est codex ψ. Deinde autem libri, qui illi adscribendi sunt familiae, in duas

---

[1]) Unde factum sit, ut Parisini B lectiones totiens cum codicibus NO conspirent, in tertia demonstrabo parte.

diffluxerunt partes; atque codices quidem Parisinus A et Monacensis O ex codice ε, libri autem DEFNUX ex codice ϰ derivati sunt. In alterius autem familiae codicum numero sunt libri Mosquensis R atque Venetus T; praeterea commemoranda mihi est editio Veneta, quam, sicuti Emperius exponit[1]), Federicus Turrisanus — auctor huius editionis — expressit ex codice illo Veneto T. Unde apparet, quamdiu non ipse codex T plene collatus est[2]), editionis Venetae lectiones non neglegi, sed ad cognoscendas genuinas scripturas libri δ, archetypi deteriorum codicum, usurpari necesse esse.[3])

Ex his cum intellegamus ad restituendas genuinas archetypi lectiones duobus diversis codicum generibus opus esse, quaerendum nobis est, quantum valeant ei codices, qui ex codice γ defluxerunt, quantumque ei, quorum fons est codex δ. Atque Emperius quidem quid censuerit de his libris, intellegimus ex praefationis pag. IX § 4, ubi dicit: „at ne his quidem sine detrimento careri potuerat; nam aliquoties vera scriptura in his reperitur, ubi libri meliores corrupti sunt“, et ex p. 829, ubi scriptum videmus: „ceterum ne deteriore quidem genere possumus carere; nam meliores illae familiae aliquoties correctoris scripturam habent, etsi aliquanto saepius deterioris generis libri interpolati sunt.“ Sonnyus[4]) autem eorum auctoritatem valde auxit scribens: „Im allgemeinen ist Klasse 1 (scil. die schlechteren Handschriften) corrupter als Klasse 2 (scil. die besseren Handschriften), jedoch, wie ich glaube, zuverlässiger. Es scheint nämlich, dass viele Lesarten der 2. Klasse auf gewandter Interpolation beruhen.“ Atque ego Sonnyo, non Emperio adsentior; nam quamquam exemplis ille sententiam non fulsit, saepius tamen apparere mihi videtur interpolationibus meliores laborare libros. Accuratius autem de ea re non agam in hac dissertatione, ubi praecipue de codice Parisino B et de libris Monacensibus N et O dicere mihi proposui. Sed posteris temporibus fore ut in eam rem incumbere mihi liceat vehementer spero.

[1]) Cf. Emp. p. XVI § 35.

[2]) Nulla alia oratio nisi duodevicesima collata est cum cod. T.

[3]) Pro codice T, ex quo descripta est editio Veneta, semper — excepta oratione XVIII — hanc ipsam editionem afferam.

[4]) Fleckeiseni annales, vol. 133 (1886), p. 96.

Nunc igitur diiudicantibus nobis, quantum ad restituendas genuinas archetypi lectiones valeant meliores codices quantumque deteriores, haec criticae artis via ingredienda mihi videtur. Omnium primum circumspiciendum est, quid ex melioribus codicibus, qui non tantopere corrupti sunt quantopere deteriores libri, lucrari possimus, atque libri γ scripturae omnibus eis locis, ubi servari possunt neque interpolationibus ortae sunt, in textum sunt recipiendae. Eis autem locis, ubi meliores codices corrupti sunt, deteriorum autem librorum lectiones possunt defendi, pro vitiosis meliorum codicum scripturis probandae sunt deteriorum librorum lectiones.

Eodem igitur fere modo Dionis orationes memoriae mihi videntur proditae esse atque, ut exemplum afferam, hae Euripidis tragoediae: Hecuba, Orestes, Phoenissae, Andromache, Hippolytus; eas enim tragoedias si restituere studemus, non solum codicibus Marciano atque Vaticano, verum etiam libris Laurentiano atque Palatino auctoritas tribuenda est.

Pars altera.

Praeter meliores atque deteriores Dionis Chrysostomi codices, de quibus in prima dissertationis parte egi, Emperius duos enumerat libros manu scriptos, Parisinum 2958 (B) atque Mediolanensem (L), de quibus haec dicit[1]: „Denique sunt quidam libri utriusque generis tamquam medii, qui ab aliquo exemplo derivari videntur e codice diversi generis correcto; talis est B (Parisinus) et L (Mediolanensis)“; praeterea codicis B mentionem faciens exponit haec[2]: „codex iste medius est quodammodo deterioris et melioris generis“. Ex his intellegimus verbis mixtos Emperium putare hos codices. Hanc docti illius viri sententiam Hilgersius[3]) refellere studet, qui in quinta dissertationis pagina de codicibus Meermanniano M atque Parisino B agens profert haec: „Quam ob rem nescio, an non quo iure Emperius codicem M in meliorum librorum ordine posuit, eodem in eo codicem B collocare potuerit.“ Arbitratur igitur Hilgersius codicem B in meliorum librorum numero esse. Cuius viri opinioni si adsentimur, in restituendis genuinis archetypi lectionibus longe aliam criticae artis viam nos ingredi necesse esse apparet. Ex Emperii enim sententia omnes codices Dionei in tria secernendi sunt genera: in meliores, deteriores, mixtos libros; Hilgersium autem si sequimur, deteriores tantum atque meliores exstant libri. Nam cum Mediolanensis L — si Emperio fidem tribuimus — artissima affinitate cum codice B coniunctus sit, etiam hic liber melioribus

[1]) praef. p. IX § 5.

[2]) praef. p. XIV § 27.

[3]) In Dionis Chrysostomi orationem Alexandrinam observationes, Bonnae 1851.

adscribendus est codicibus, quamquam Hilgersius illud silentio praeterit.

Multis igitur locis, si ab Hilgersii stamus parte, aliae in textum recipiendae sunt scripturae atque nunc in editionibus exstant; sed etiamsi Emperio adsentientes Parisinum B mixtum esse codicem iudicamus, triginta fere locis non eae ex mea quidem sententia probari possunt lectiones, quas apud Emperium atque apud Dindorfium invenimus. Quae cum ita sint, non ineptum esse puto accuratius de Parisino B agere.

Atque primum quidem demonstrabo Parisinum B mixtum esse codicem; deinde vero exponam archetypum huius libri olim in deteriorum codicum numero fuisse, postea autem ad archetypum codicis Vaticani V correctum esse; tum diiudicabo, quanta auctoritas ei tribuenda sit.

Permultis locis, ubi meliores alias atque deteriores libri exhibent lectiones, et codicis M et codicis B scripturas easdem esse concedo, quam ob rem affinitas quaedam quin inter hos duos exstet libros, dubium non est. Hoc autem familiaritatis vinculum non tam artum mihi videtur esse, ut in una eademque familia hi codices numerandi sint; verum duabus permotus causis persuasum habeo codicem B etiam cum deterioribus cohaerere libris.

Nam primum quidem omnes codices Dionei, si orationum spectamus ordinem, in duo secernendi sunt genera. In melioribus enim libris idem invenitur ordo, quem Photius, qui in „Bibliotheca“ Dionis mentionem fecit, ante oculos habuisse videtur. In deterioribus autem codicibus orationes in eundem redacti sunt ordinem, quem nosmet in editionibus cognoscimus. Sed cum Parisinus B, quem Hilgersius melioribus adscribit codicibus, conspiret in ea re cum deterioribus libris, hoc sine ulla dubitatione apparet orationum ordinem repugnare docti illius viri sententiae.

Huc accedit, quod, quamquam saepissime in codicibus M et B eaedem insunt lectiones, permultis tamen locis alter codex alteram exhibet scripturam; neque enim, si accuratius illos locos inspexeris, dices has discrepantias omnes ex mero librariorum errore ortas esse.

Sufficiunt autem scripturae ex decem circiter orationibus

repetitae, ut demonstrem familiaritatis vinculo codicem B cum deterioribus coniunctum esse libris. Atque eas quidem eligam orationes, quibuscum non solum deterioris generis aliquis codex praeter editionem Venetam collatus est, verum etiam aliquis ex eorum librorum numero, qui in melioris generis familia HPC numerandi sunt. Ad has igitur animum advertamus orationes: I, II, IV (inde a paragrapho 78), V, VI, VII, VIII, IX, X, XII.

Praeterea id haud parvi mihi videtur momenti esse magnum exstare discrimen inter eos locos, ubi Parisini B atque deteriorum codicum scripturae probandae atque ubi reiciendae sunt. Nam si in his libris bonae insunt lectiones, meliores autem codices corruptas exhibent scripturas, facile dicat quis illos locos propterea Hilgersii sententiae non repugnare, quod etiam in archetypo libri V[1]) bonae illae fortasse fuerint scripturae, quas Vaticani V librarius neglegentia perverse exaraverit. Longe autem aliter res se habet eis locis, ubi Parisinus B atque deteriores libri corruptas memoriae produnt scripturas, melioribus autem codicibus fides tribuenda est. Quibus locis certe etiam in codice B, si re vera in melioribus numerandus esset libris, bonae illae exstarent scripturae: nisi forte putes librarii errore illis locis codicem B eodem modo atque deteriores libros depravatos esse; sed hoc ita se habere in tanto locorum numero nemo opinabitur. Quae cum ita sint, ei potissimum intuendi sunt loci, ubi Parisinus B atque deteriores libri easdem corruptas exhibent scripturas. Depravatas igitur lectiones proferre mihi liceat. Atque primum quidem eos enumerabo locos, ubi et in Parisino B et in deterioribus codicibus aut omittuntur verba, quae in ceteris insunt libris, aut exstant voces, quas in ceteris codicibus scriptas non videmus.

Oratio I.

13, 8: BNO om. *ἀλλ' οἷον*, CPM[2]): *ἀλλ' οἷον*; 43, 5: BNO om. *παρά*; 54, 7: BNO om. *καὶ τοὺς γεωργούς*; 42, 2: BNO

[1]) Infra demonstrabo archetypum Parisini B — quem significare liceat signo B^a — non ad ipsum Vaticanum V, sed ad eius archetypum correctum esse.

[2]) Verba *ἀλλ' οἷον* in codice M obelo sunt notata; sed cum in prima parte intellexerimus hoc signum ab aliquo librario additum esse, cui deterioris generis codex aliquis praesto erat, obelus nullius est momenti.

τὸ εὔδαιμον, CM om. *τὸ*; 57, 5: BNO *ὡς ἔστι μαθεῖν,* CMVP om. hoc; 65, 6: BNO om. *ἐν ἀνθρώποις*; 77, 3: BNO *δὲ καὶ,* CM *καὶ.*

Oratio II.

13, 7: BO om. *ἔφη*; 22, 3: BNO *καὶ,* CM *καὶ τοῦ*; 27, 2: BO om. *καί*; 33, 11: BANO om. *τήν*; 36, 3: BNO *τὸν ἀκινάκην τοῦ,* CM *τὸν γὰρ ἀκινάκην τόν*; 36, 5: BNO *καὶ τῶν,* CM *τῶν*; 41, 5: BNO *τὰ περί,* CM *περί*; 42, 2: BO om. *καί*; 46, 3: BNO *ἀεὶ τούς*; CM *τούς*; 48, 2: BNO *ποίαν δέ τινα δεῖ,* CM om. *δέ*; 53, 7: BNO om. *τὰς εὐτυχίας*; 59, 8: BNO om. *τᾶς*; 73, 7: BNO om. *τοῖς.*

Oratio IV.

89, 4: BN *εἴ πως ἂν,* CM *ἄν πως*; 101, 4: BNO om. *καί*; 102, 1: BNO *καὶ ἑλίξεις,* M *ἕξει*; 112, 6: BNO *ἀεί,* CM *ἀεί ποτε*; 128, 2: BO *γὰρ εὐδοκιμήσης,* CM *εὐδοκιμήσεις.*

Oratio V.

2, 2: BN om. *μοι*; 22, 4: BAN om. *εἶδος.*

Oratio VI.

4, 7: BNX om. *οὐ*; 8, 7: BNX *πειρωμένων ὑγίαινέ τε καὶ ἔφη,* CMβ *πειρωμένων*; 9, 4: BN *ἤχθετο δὲ,* CM ed. Ven. om. *δέ*; 11, 3: BNX *οἰκείαν καὶ τροφῇ μὲν,* V *οἰκεία τροφὴ μὲν,* BM *οἰκότροφοι μέν*; 19, 3: BN om. *μηδεμίαν*; 29, 3: BN om. *καί*; 35, 3: BN om. *ἁπάντων τυγχάνειν, φοβούμενον μὲν ἐν τοσούτῳ χρυσῷ πενίαν*; 38, 3—6: BN om. *καὶ διερευνᾶσθαι μὲν τοὺς προσιόντας, μή τις ἔχοι σίδηρον, ἐν μέσῳ δὲ ζῆν τῶν σιδηροφορούντων. φεύγειν δὲ ἀπὸ μὲν τῶν ἀνόπλων πρὸς τοὺς ὡπλισμένους*; 38, 6: BN *χωρεῖν,* PCM om. hoc; 45, 8: BN om. *τῶν ἀπείρων*; 46, 4: BN om. *διὰ τοῦτο.*

Oratio VII.

18, 4: BAL om. *οὕτως*; 22, 5: BN om. *καὶ μεγάλας*; 66, 6: BN *καὶ,* CM *τε καὶ*; 81, 1: BN *διόπερ καί,* rel. om. hoc; 86, 7: BN *ταῦτα περὶ,* HPCM *παρά*; 106, 6: BN *ὅταν,* CM *τε ὅταν*; 107, 2: BN *τῶν,* CM *ἐκ τῶν*; 122, 2: BN *τὰ παρὰ,* CM *παρά*; 127, 5: BN *ἢ,* CM *ἡ γάρ*; 127, 7: BN *εἰ,* CM om. hoc; 128, 1: BN *οὐ χρή,* CM *χρή*; 128, 5: BN *εἰ,* CM om. hoc; 134, 2: BN *ἃ πρότερον,* CM *πρότερον*; 138, 6: BN *καὶ κατὰ*

λόγον, CM *καὶ λόγον*; 138, 9: BN *ἐλάττοσι*, CM *ἐλάττοσι δοκοῦσι*; 140, 9: BN *μὴ τὸ*, CM *τό*; 142, 3: BN *οἷς δή*, CM om. *δή*.

Oratio VIII.

4, 3: DB om. *ὁ*; 5, 4: BDXF *δεῖν γὰρ ἔλεγε*, VP *δεῖ γάρ*, CM *δεῖν οὖν*; 8, 5: CVM *ὑπὸ τούτων*, BDX *οὗτος ὑπὸ τούτων*; 18, 4: BDX *καὶ ἐπέβησαν*, M *ὑπέβησαν*; 21, 1: BDX *ὁ τρόπος*, CMV *τρόπος*.

Oratio IX.

1, 8: BQ om. *καί*; 4, 4: BQ *ῥᾷον εἶναι*, CM *ῥᾷον*; 4, 8: BQ *εἰ ἐπιδημοῦντος*, CM om. *εἰ*; 16, 3: BQ *ἀλλ' οὐδέ*, CM *οὐδέ*.

Oratio X.

16, 5: BQ om. *οὔτε χεῖρας*; 16, 9: BQ om. *ὅτι*; 24, 10: BQ *ἀλλὰ καί*, VM *ἀλλά*.

Oratio XII.

62, 13: BA om. *ἴκελος*; 79, 3: BAU *εἰ γὰρ τῶν*, CM om. *γάρ*.

Deinde eorum mentionem faciam locorum, ubi et Parisinus B et deteriores codices easdem corruptas exhibent scripturas, quae valde discrepant a melioribus libris, quamquam non, ut in antecedentibus locis, verba aut plane omittuntur aut supervacanea sunt.

Oratio I.

3, 5: BNO *τὸν αὐτὸν*, PCVM *τὸν αὐτῆς*; 6, 6: BN *ἄξιον*, CMO *ἄξιος*; 8, 9: BNO *ἐπιμελῶς*, CM *ἐμμελῶς*; 12, 1: BO *καὶ*, CM *οὖν*, N om. hoc; 13, 9: BNO *οὔσης σχολῆς*, CM *οὖσαν σχολήν*; 19, 3: BNO *νομέων*, M *νομεῖς*; 30, 4: BNO *δόξωσι*, M *δόξουσιν*; 48, 3: BNO *πλεῖόν ἐστι*, CB *πλείων ἐστί*; 48, 4: ANO *δεομένου*, CM *δεόμενος*; 52, 2: BO *ἀπετύγχανον*, CMN *ἐπετύγχανον*; 55, 3: BNO *τούτων*, M *τοῦτον*; 65, 1: BNO *ἐπειδὴ δὲ*, CMVP *ἐπεὶ δὲ*; 65, 7: BNO *πεφυλαγμένον*, CMA *πεφυκότα*; '81, 2: BNO *ἁλουργῶν*, CMVP *ἁλουργίδων*; 82, 7: BNO *ἀπολέσθαι*, CM *ἀπολέσαι*; 83, 1: BO *ἐθεάσατο*, MV *ἐθεᾶτο*; 83, 4: BNO *ἀληθής*, CM *ἀληθῶς*; 84, 7: BNO *πῶς*, CM *πόσον*.

Oratio II.

2, 4: BNO *μήν*, CM *μέν*; 6, 2: BNO *τῶν ἀνδρῶν*, CM *ἄνδρα*; 7, 6: *παραβαλλόμενον*, CM *παραβαλλόμενος*; 11, 1:

BNO *Ὅμηρος ποιῶν*, CM *ποιῶν Ὅμηρος*; 20, 3: BNO *τοῦτον μέντοι*, CM *τοῦτον μέν*; 22, 8: BNO *κατέχειν*, CM *κατασχεῖν*; 22, 8: BO *χρήσηται*, rel. *χρήσεται*; 30, 1: BNO *ἔνθα*, CM *ἐνταῦθα*; 40, 4: BNO *ἄλσει*, M *ἄλσεσι*; 47, 1: BNO *ἰχθύν*, CM *ἰχθύων*; 47, 3: BNO *ὅπερ*, CM *ὥσπερ*, V om. hoc; 58, 2: BNO *οἵαν*, CPMV *οἷον*; 59, 9: BNO *πάτρι*, CM *πάτριον*; 60, 1: BNO *χόρευμα*, CM *χορεύματα*; 63, 4: BANO *ἐλεφαντίνα*, M *ἐλεφαντίνη*; 68, 1: BNO *βασιλέα*, CM *βασιλείαν*; 68, 2: BNO *καὶ ἐξαριθμούμενον*, V *καὶ ἀριθμούμενον*, CM om. *καί*; 68, 2: BNO *ἑτοίμη καὶ ῥαδίᾳ ἡσυχῇ τε*, MVP *ἑτοίμη* [M *ἐρίμη*] *καὶ διαίτῃ χρῆται*; 68, 3: BNX *νεμομένοις*, rel. *νεμόμενος*.

Oratio IV.

79, 3: BNO *τῷ λόγῳ*, CM *τὸν λόγον*; 86, 4: BNO *καλάμην*, CM *κάλαμον*; 89, 4: BNO *πορίζειν*, CM *πορίζοντας*; 90, 2: BN *τὸ περὶ*, VO *τῷ περὶ*, CM *περί*; 90, 5: BNO *οἵ*, PCVM *ἅ*; 92, 1: BNO *ἀγέλαστος*, M *ἀνήλατος*; 94, 9: BNO *γε ὁδούς*, CM *περιόδους*; 95, 3: BNO *γίγνοιντο*, rel. *γίγνοιτο*; 101, 8: BNO *δὶς τῆς*, PVM *καὶ τῆς*; 102, 7: BNO *ἀγόμενος*, CM *ἄγων*; 103, 4: BNO *τινῶν μοιχικῶν*, CM *μοιχικῶν τινων*; 106, 5: BNO *πολλαῖς*, CM *πολλῶν*; 122, 3: BNO *ἐπινοίαις*, CM *ἐπαίνοις*; 123, 4: BNO *ἂν καί*, PCMV *ἂν οὖν*; 124, 4: BNO *τῆς βίας*, CM *τοῦ βίου*; 133, 2: BNO *πράττοντες*, CM *προστάττοντες*; 135, 8: BNO *ἐρώτων*, CM *ἔρωτος*; 136, 1: BNO *ἐξ οὗ*, CM *ὡς*; 137, 3: BNO *λανθάνειν*, CM *λανθάνων*; 138, 8: BNO *παθεῖν*, CM *παθῶν*; 139, 3: BNO *οἵ*, CM *ἅ*.

Oratio V.

4, 2: BN *ἑαυτὸν*, VM *ἐπ' αὐτόν*; 7, 4: BN *ἕνεκα*, CM *ἕνεκεν*; 19, 5: BN *ὑπέρ*, CM *ἀπό*; 21, 1: BN *τῶν πολλῶν*, PCMV *τοὺς πολλούς*; 25, 5: BN *κᾆτα*, CM *καὶ τούς*.

Oratio VI.

1, 4: BNX *τῷ χειμῶνι*, CMβ *τοῦ χειμῶνος*; 5, 3: BN *τὸ δέ*, MC *τό τε*, V *τό γε*; 6, 3: BNX *αὐτῷ*, CMβ *αὐτόν*; 11, 1: BXN *ἀφθόνως*, CMβ *ἀφθόνῳ*; 18, 2: BN *οὕτω φάναι*, CMβ *οὕτως εἶναι*; 20, 4: BN *ὥς γε*, CMβ *ἅτε*; 25, 2: BN *μηδέν*, CMβ *μή*; 29, 1: BN *οὐδὲ γάρ*, CMβ *οὐ γάρ*; 32, 1: BN *δρᾶν*, CMβ *διορᾶν*; 34, 5: BN *ἀπαγγέλλωσι*, M *ἐπανέλλωσι*, Cβ *ἐπ-*

αγγέλλωσι; 42, 7: BN *προειληφότων*, CPVM *παρειληφότων*; 38, 9: BN *ζῆν*, CM *ζῆσαι*; 47, 2: BN *ἤδη*, M *ἥδειον*, C *ἥδιον*; 48, 6: BN *μηδέ*, CMV *μηδέποτε*; 58, 3: BN *ἄλλως*, CM *ἢ ἄλλος*.

Oratio VII.

1, 5: BLN *οἱ πρεσβύτεροι*, CM *ἀμφότεροι*; 4, 2: BN *ὁρῶν*, CML *ὁρῶ*; 6, 4: BLA *εἶπον*, M *εἶπεν*, CN *εἶπε*; 10, 4: BLN *παίδων*, CM *παιδίων*; 36, 1: BLN *δοκεῖν*, CM *δοκεῖ*; 40, 2: BLN *ἐργάσηται*, CM *ἐργάζηται*; 48, 7: BN *ὑμᾶς δεῖ ἀφαιρεῖσθαι*, HPM: *ὑμᾶς ἀφαιρεῖσθαι δεῖ*; 52, 4: BA *κῆδος*, rel. *κέρδος*; 54, 2: BN *ἐπειδὴ*, CM *ἐπεὶ δὲ*; 55, 2: BN *πατέρα καθημένον*, CM *παρακαθημένον*; 81, 6: BA *οἵ γε δή*, C *εἴ τι*, M *σιγή*; 82, 7: BN *οὐδὲ γάρ*, CM *οὐ γὰρ δή*; 88, 1: BN *ἔθος*, CM *ἔθους*; 89, 4: BN *τοῖς πρότερον*, M *τοὺς πρότερον*; 111, 2: BN *εἴ τις οὖν*, CM *ἤτισοῦν*; 113, 1: BN *πράττοντας*, CM *πράττοντες*; 114, 5: BN *φροντίζοντες*, M *φροντίζειν τάς*; 117, 4: BN *ἐσθῆτι*, CM *ἐσθῆτος*; 144, 4: BN *οὗ*, CM *ὤν*; 146, 2: BN *ἔμελλεν*, CM *ἔμελλον ἐν*; 151, 1: BN *ὥς ὅ γε*, M *ὥς τε*.

Oratio VIII.

1, 5: BDAXF *οὗτος*, CVM *Ξενοφῶν*; 1, 5: BDFX *ἔφυγε*, VCM *ἔφευγε*; 5, 5: BDX: *πολλοὶ νοσοῦσιν*, PV *πολλοὶ κάμνουσιν*, CM *πλεῖστοι κάμνουσιν*; 7, 5: BDXF *πάντες ἄθρωποι ὀφθαλμοὺς αὐτῷ ἐπεδείκνυον*, VCM *πάντες ἂν οἱ ὀφθαλμιῶντες αὑτοὺς ἐπεδείκνυον*; 7, 5: BD *ἤ*, VCM *εἰ*; 9, 10: BDX *ὅταν τύχῃ*, CVM *ὅτι τύχοιεν*; 11, 6: BDX *θεώμενος*, CVM *θεασάμενος*; 12, 5: BDX *τοὺς σώφρονας*, CPVM *τοὺς σωφρονίζοντας*; 16, 4: BDX *καόμενον*, VM *καιόμενον*; 17, 6: BDX *οὓς κατέλαβον*, VM *οὓς καταλαβόντες*; 26, 5: BDX *ἀθέτων*, CVM *ἀθλίων*; 28, 3: BDX *ἄνωθέν που*, VM *ἀνθρώπου*; 31, 1: BD *Διομήδη*, VCM *Διομήδην*; 34, 5: BDX *αὐτοῦ καὶ ἀσθενέστερος*, PCMV *καὶ ἀσθενέστερος αὐτοῦ*; 35, 3: BDX *ἐκάθηραν*, M *ἐκάθερεν*, VC *ἐκάθαιρεν*.

Oratio IX.

9, 7: BQ *στρεφομένου*, CM *στρεφομένῳ*; 12, 5: BQ *ἄξιος*, M *ἄξιοι*.

Oratio X.

9, 3: BF *παραμελούντων*, M *παρανενούντων*; 17, 2: BQ *ἀπηγόρευον*, CM *ἀπαγορεύω*.

Oratio XII.

10, 5: BA *ἄν*, CMU *ἐάν*; 12, 9: BU *βούλεσθε*, AM *βούλεσθαι*; 28, 14: BAU *δηλῶς*, M *δηλῶσαι*; 32, 3: BAU *αἰσθανομένοις*, CM *αἰσθανόμενοι*; 37, 1: BAU *τῆς*, M *ἧς*; 54, 6: BAU *ἐδύναντο*, M *ἠδύναντο*; 68, 3: BAU *ἐναργεῖ*, CM *ἐναργῆ*; 69, 9: BUA *ῥαδίως*, CM *ῥαδίας*; 85, 3: BDE *οὗτος*, CMAU *οὕτως*.

Ex his intellegimus in decem Dionis orationibus ducentos exstare locos, ubi codex Parisinus B easdem corruptas exhibet scripturas atque deteriores libri. Atque discrepantiae quidem, quae intercedunt inter hos codices atque inter meliores libros, sunt tantae, ut casu quodam librarium codicis B eadem textui inculcasse menda, quae insunt in deteriorum codicum genere, ut iam dixi, credi non possit. Ex ea igitur re eodem modo atque ex illa quam supra protuli causa plane apparere mihi videtur codicem B non in meliore numerandum familia MV, sed medium quasi esse inter deteriores codices atque inter libros MV.

Haec quam exposui sententia etiam nonnullis comprobatur locis, ubi Parisini B scripturae et a melioribus et a deterioribus recedunt codicibus. Neque enim, quomodo illae libri B lectiones ortae sint, explicare possumus, nisi putamus codicem B^a ad meliores correctum esse libros.[1]) Eis locis meliorum codicum scripturae bonae sunt, reiciendae autem et codicis Parisini B et deteriorum librorum lectiones. Or. IV 124, 3 codices CM haec exhibent *λεγομέναις δή*, NO editio Veneta *λεγομένων*, B *λεγομέναις*. Hoc loco codicem B^a eandem olim exhibuisse scripturam atque deteriores libros pro certo habeo; postea autem haec lectio codicis ξ[2]) auctoritate mutata est in hanc *λεγομέναις*; vocem autem *δή* adscribere librarius non necessarium iudicavit. Or. VI 53, 6 codicibus CM haec tradita sunt: *πληγήσεσθαι πανταχόθεν*, codice Monacensi N atque editione Veneta *δὲ πανταχόθεν πληγήσεσθαι*, codex autem Parisinus B exhibet *δὲ πληγήσεσθαι πανταχόθεν*. Plane ex sententia mea apparet hoc loco in codice B vocem *δὲ* propterea inesse, quod deterius codicum genus hanc particulam exhibet, verborum autem ordinem ad meliores correctum esse libros censeo. Or. XI 62, 5 in codice M inest *δή*, in

[1]) Cf. p. 14 adnot. 1.

[2]) Sic nominare mihi liceat archetypum Vaticani V.

Parisino A *γε,* codex autem B horum duorum codicum scripturas complectitur exhibens *γε-δή.* Idem factum est or. XXXI 1, 1, ubi in codice M scriptum videmus *ἐστιν,* in codice Urbinate U *ὦ,* in codice autem B *ἐστιν, ὦ.*[1])

Sed priusquam accuratius demonstro codicem B^a cum deterioribus cohaesisse codicibus, postea autem ad librum ξ correctum esse, de aliis quibusdam dicendum mihi est rebus.

Praeter quattuor de quibus dixi locos, ubi Parisinus B, quamquam a Meermanniano M discrepat, cum deterioribus tamen non consentit codicibus, centum quinquaginta septem in eis, quas attuli, orationibus exstant loci, ubi Parisinus B proprias exhibet scripturas, quae in nullo alio inveniuntur libro. Quibus locis cum libri B lectiones non, sicuti supra, inde originem ducant, quod codex B^a ad codicem ξ correctus est, dixerit aliquis codicem B^a propriis quasi rivulis ex Dionis archetypo emanasse, deinde autem et ad deteriores codices et ad librum ξ correctum esse. Hanc vanam esse sententiam ut demonstrem, tribus verbis etiam de eis dicam locis. Ex permagno illorum numero centum quadraginta unus tales sunt, ut scripturae, quae insunt in Parisino B, laborent depravationibus. Propter has lectiones nemo profecto opinabitur codicem B^a ex ipso archetypo haustum esse. Restant igitur quindecim loci, ubi Parisini B scripturae probandae esse videntur; hi sunt: III 1, 8: B *αὑτοῦ,* rel. *αὐτοῦ*; III 24, 2: B

---

[1]) Et Emperius et Dindorfius quod probaverunt codicis B scripturam *εἰκός μέν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ῥόδιοι,* non recte videntur mihi fecisse. Nam si codice B genuina archetypi scriptura servata nobis esset, librarium codicis *γ* interiectionem *ὦ,* codicis autem *δ* copulam *ἐστιν* omisisse putandum esset; quod cum non multum habere mihi videatur probabilitatis, Meermanniani M scripturam *εἰκὸς μέν ἐστιν, ἄνδρες Ῥόδιοι,* in textum recipiendam esse iudico. Rockelius enim (De allocutionis usu, qualis sit apud Thucydidem, Xenophontem, oratores Atticos, Dionem, Aristidem. Regismont. 1884) demonstravit interiectionem *ὦ* omitti posse, dicens p. 52: „Usus autem interiectionis (*ὦ*), quam quidem dimidia pars allocutionis non praebet, cum historicorum congruere videtur, qui pariter et omissa interiectione et posita vocula *ὦ* compellant audientes.“ Unde autem in codicem *δ* vox *ὦ* pro verbo *ἐστιν* irrepserit, facile cognosces, si in memoriam reduces copulam *ἐστίν* in libris manuscriptis hoc significari signo: , litteram autem *ὦ* sic scribi: ; facile igitur neglegentia quadam haec duo signa commutari potuerunt.

δεκάζει, PCVNO δικάζει, ed. Ven. δικάζειν; III 25, 2: B ἐθέλειν, C ἐθέλῃν, NO ed. Ven. ἐθέλῃς; III 41, 7: B καὶ λευστῆρα, PCV κελευστῆρα, NO ed. Ven. καὶ λῃστῆρα; V 16, 3: B τελειοτέραν, M τελειωτέραν, VN ed. Ven. τελεωτέραν; VI 38, 2: B δ' ἑαυτόν, Mβ ed. Ven. δὲ αὐτόν; VII 84, 5: γάμου γε, MN ed. Ven. γάμου τε, HPC om. γε; XII 14, 4: B ταὐτά, PCM UA ed. Ven. ταῦτα; III 75, 3: B οὐρανὸν, rel. ἄνθρωπον; VI 59, 4: B ἢ τούς, C ἢ γοῦν, N ed. Ven. ἤ; VI 60, 5: B μὲν, rel. om. hoc; VII 28, 4: B ὑποτελοῦσι, CMHP ὑπερτελοῦσι, N ed. Ven. ἐπιτελοῦσι; VII 69, 6: B ἐνταῦθα, rel. καὶ ἐνταῦθα; VII 101, 1: B καί, rel. καὶ τούς; VIII 25, 4: B ὄντες, rel. ἰόντες. Sed ne ei quidem loci repugnant sententiae meae, codicem B[a] olim in deteriorum librorum numero versatum, deinde autem ad librum ξ correctum esse. Ex coniecturis enim, sicuti infra demonstrabo, bonae illae codicis B scripturae originem ducunt. Praeterea, si re vera ipse archetypus fons esset codicis B[a], in decem orationibus, quae centum duodeseptuaginta paginarum spatium in Emperii complectuntur editione, maior sine ulla dubitatione quam quindecim locorum numerus exstaret[1]), ubi in solo Parisino B bonae insunt scripturae.

Praeterea unum et quadraginta in illis orationibus inveni locos, ubi Parisini B lectiones eaedem sunt, quae exstant in codicibus HPC, reliqui autem libri abhorrent ab illis scripturis. Quapropter arbitraberis fortasse codicem B[a] non solum ad codicem ξ, verum etiam ad eam librorum familiam correctum esse, quae nunc constat ex codicibus HPC. Hoc autem reiciatur necesse est. Nam si accuratius illas lectiones intuemur, cognoscimus viginti tribus locis eas esse probandas; bonae autem hae lectiones propterea nihil valent, quod etiam codex ξ easdem bonas exhibere potuit scripturas. Huc accedit, quod Parisinus B, sicuti infra exponam, coniecturis est impletus; fortasse igitur casu quodam coniecturae via eaedem scripturae in hunc librum illatae sunt, quae exstant in codicibus HPC. Ceteris autem locis, ubi consentientes codicum MV et deteriorum librorum lectiones praeferendae sunt codicibus BHPC, omnes horum librorum discrepantiae tam leves sunt, ut facillime fieri possit, ut casu

[1]) Etiam in reliquis orationibus perraro solus codex B bonas exhibet scripturas, sicuti infra exponam.

quodam Parisini B scripturae conspirent cum codicibus HPC. Itaque ne hinc quidem concludere licet eum librum etiam cum codicibus HPC cohaerere. Quod quam vere dictum sit ut demonstrem, depravatas librorum BHPC scripturas nunc proferam. Oratio I: 10, 4: BCP *δή,* MNO *δεῖ*; 22, 3: BP *μηδέ,* rel. *μή*; 28, 3: BCP *οὐδέποτε,* rel. *οὐδεπώποτε*; 47, 4: BP *τεθνηῶτι,* V *τεθνηότι,* CMN *τεθνεῶτι*; 54, 4: BCP *ἔχει,* MN *ἔχοι.* — — Oratio II: 50, 6: BC *ἐκόμισε,* CMN *ἐκόμισσε.* — Oratio IV: 108, 2: BP *ἄτρεστος,* M *ἄτρεπτος,* C *ἄτρετος.* — Oratio VII: 9, 5: BLCUP *κηρύκια,* MN *κηρύκεια*; 27, 6: BC *καταβαλλόντες,* ML *καταβαλόντες,* AN *καταλαβόντες*; 44, 7: BH *γε νέα,* PCMN *γενέα*; 71, 4: BC *λαγών,* M *λάγω,* N *λαγώ,* H *λαγῶ*; 109, 1: BC *ἄττα,* MN *ἅττα*; 122, 3: BP *ψεγόμενα,* CM *ψέγομεν.* — Oratio X: 15, 3: BP *αὐτοῦ,* CM *σαυτοῦ.* — Oratio XII: 14, 11: BC *εἶτα,* MAU *εἴτε*; 36, 7: BP *μολύβδου,* rel. *μολίβδου.*

Ex his, quae exposui, plane apparet eos locos, ubi codex B aut proprias exhibet scripturas aut conspirat cum libris HPC, non repugnare ei sententiae, codicem B[a] olim in deteriorum codicum numero fuisse, postea autem ad codicem ξ correctum esse.

Iam, ut mihi proposui, accuratius exponam, quomodo mixtus codex B[a] ortus sit. Cogitari enim potest, librario huius codicis duo praesto fuisse libros manuscriptos, codicem ξ et codicem ε[1]), ex quibus librum B[a] commiscuerit; praeterea autem etiam hoc credibile est codicem B[a] olim in deteriorum codicum numero fuisse, deinde autem a docto aliquo viro ad librum ξ correctum esse. Hanc quaestionem si diiudicare studemus, summi est momenti, quo familiaritatis vinculo Parisinus B cum Mediolanensi L coniunctus sit, quam ob rem paucis de illo codice dicendum est, priusquam ad rem ipsam perveniam. Emperius de eo libro agens[2]) haec profert: „fere conspirat cum B; ubi ab hoc libro deficit, cum M; igitur hic quoque medius est utriusque generis." Intellegimus igitur doctum illum virum hunc codicem eidem adscripsisse generi atque Parisinum B, id quod iusto iure fecisse

---

[1]) Sic nominare liceat eum deterioris generis librum, quocum codex B[a] artissime cohaesit.

[2]) Cf. praef. p. XVI § 38.

mihi videtur. Atque etiam hoc probandum est nonnullos exstare locos, ubi in L eaedem insunt scripturae atque in Meermanniano M, Parisinus B autem deteriorum codicum exhibet lectiones; contra nonnullos alios inveni locos, ubi codice B meliorum librorum scripturae traditae sunt, codex autem L conspirat cum deterioribus codicibus. Habes hos locos: oratio VII 4, 2: MLC *ὁρῶ,* BN *ὁρῶν*; 7, 8: MLC *ἐπιμελησόμεθα,* BN *ἐπιμεληθησόμεθα*; 23, 7: ML *κόμην,* HCBN *κώμην*; praeterea 1, 7: BM *σχεδόν τι,* LCN om. *τι*; 6, 2: BMC *παρ᾽ ἡμῖν, ἔφη,* PLN *ἔφη, παρ᾽ ἡμῖν*; 7, 1: BMC *οὔκουν,* AL *οὐκ ἦν*; 30, 3: BM *οὐκέτ᾽ ἐγέλων,* LN *οὐ κατεγέλων*; 34, 6: BM *ἐθέλοι,* HP *ἐθέλει,* LN *θέλοι*; 40, 7: BM *κατελάβοντο,* L *κατεβάλοντο*; 41, 1: BM *πάλιν ὁ,* LNC om. *ὁ*. Ex his intellegimus quinquies Mediolanensis L, septies autem Parisini B bonas scripturas ex codice ξ originem ducere. Nam cum supra demonstraverimus Parisinum B cum familia HPC non coniunctum esse, elucet omnibus eis locis, ubi codices B aut L conspirant non solum cum Meermanniano M, verum etiam cum aliquo huius familiae codice, scripturas librorum B aut L codicis ξ auctoritate ortas esse, non codicum HPC.

Ex illa codicum diversitate non hoc ex sententia mea concludendum est, duos diversos viros doctos studuisse mixtos conficere codices, quod permirum profecto esset, si ex eisdem libris casu quodam mixtos illos codices composuissent. Praefero igitur hanc sententiam: qui archetypum librorum BL ad codicem ξ correxit, huius codicis scripturas aut superscripsit aut margini adscripsit. Atque codicis quidem B librarius maiorem harum emendationum numerum in textum recepit, Mediolanensis autem L librarius genuinas codicis B^a lectiones saepius servavit. Hanc sententiam igitur qui probabit, concedet librario codicis B^a non duos diversos praesto fuisse libros, ex quibus codicem B^a commiscuerit, sed hunc librum inde ortum esse, quod doctus aliquis vir correxit codicem B^a ad codicem ξ.

Sequitur, ut disseramus, utrum B^a olim in deterioribus libris fuerit, postea autem ad codicem ξ correctus sit, an ad codicum VM familiam olim pertinens ad deterioris generis aliquem codicem correctus fuerit. Et duabus quidem causis permotus codicem B^a in deteriorum olim codicum numero fuisse censeo.

Orationum enim ordo, ut iam supra dixi, et in deterioribus codicibus et in Parisino B est idem. Tum longe plurimis locis, ubi codex B conspirat cum libris VM, bonas exhibet scripturas; sin autem deteriores sequitur libros, reiciendae sunt eius scripturae. Iam vero qui mixtum codicem B^a confecit, illum non hominem fuisse Graeci sermonis imperitum, sed virum doctiorem, qui optimum reddere studuerit Dionis textum, propter eam censeo causam, quod permultis coniecturis Parisinus B impletus est. Eas autem coniecturas non in ipsum codicem B, sed in archetypum B^a propterea illatas esse statuere debemus, quod Parisini B librarium haud gnarum fuisse linguae Graecae ex multis apparet corruptelis. Quae cum ita sint, non credibile est codicem B^a ad deterioris generis codicem aliquem correctum tot mendis impletum esse; verum eam amplecti necesse est sententiam, hunc librum olim in deterioribus fuisse libris, deinde autem doctum aliquem virum depravatas huius codicis scripturas auctoritate codicis ξ sanare studuisse.

Tum illius mentio mihi est facienda quaestionis, utrum cum Meermanniano M an cum Veneto V Parisinus B artius coniunctus sit. Sonnyus[1]) enim differentiam quandam exstare inter hos duos libros exposuit dicens de codice V: „seine Vorlage ist jedoch nach einer Handschrift ersterer Klasse durchcorrigiert gewesen.“ Hilgersius autem, qui hanc diversitatem non perspexit, ad illam rem animum non advertit.

Hanc ipsam quaestionem priusquam diiudicare possumus, nonnulla de origine codicum VM in memoriam sunt revocanda. In prima dissertationis parte exposuimus ipsum Meermannianum M non directo ex codice *o* haustum esse, sed exstitisse librum quendam μ, qui medius quasi sit inter codicem M atque codicem *o*. Quod ad Vaticanum V attinet, bene intellexit Sonnyus, ne hunc quidem librum directo ex ipso codice *o* defluxisse, sed ex alio quodam codice, quem littera ξ significare liceat. Aggredientibus nobis ad pertractandam ipsam quaestionem ei tantum inspiciendi sunt loci, ubi soli codices Parisinus B et Meermannianus M, aut ubi soli Parisinus B et Vaticanus V conspirant; praeterea ei quos afferamus idonei sunt loci, ubi etiam codices

[1]) Fleckeiseni annales, 1886, vol. 133, p. 96.

HPC easdem exhibent scripturas; supra enim exposui codicem B^a non ad HPC correctum esse, quapropter omnibus locis, ubi codices BM aut BV consentiunt cum illis libris, Parisini B scripturae originem ducunt ex archetypo codicis M aut V neque ex archetypo librorum HPC.

Quaerendum nunc est, codex B^a utrum ad codicem ξ an ad codicem μ correctus sit; hoc enim satis constat librum B^a neque ad ipsum codicem M neque ad ipsum Venetum V correctum esse. Meermannianus M enim XVI. saeculo ineunte[1]), Parisinus B autem exeunte saeculo XIV. aut ineunte saeculo XV.[2]) scriptus est. Venetus V has tantum continet orationes: I—VI, VIII, IX, X, XI usque ad § 126; omnes autem octoginta codicis B orationes ad codicem quendam, qui cohaeret cum familia MV, correctae sunt.

Codex B^a utrum ad codicem ξ, an ad codicem μ correctus sit, si diiudicare studemus, ii tantum in censum venire possunt loci, ubi depravatae insunt scripturae in codicibus BM atque BV. Nam si bonas lectiones exhibent ei libri, propterea nihil eis comprobatur, quod easdem bonas scripturas etiam in archetypo librorum μ et ξ, in codice *o*, exstitisse putandum est.

Atque septendecim quidem exstant loci, ubi codicum B et V scripturae sunt eaedem atque eae malae, reliqui autem codices alias exhibent lectiones. Ex earum lectionum numero septem loci nihil demonstrant propterea quod discrepantiae, quae exstant inter codices BV atque inter ceteros libros, sunt levissimae; dico hos locos: oratio I 30, 5: BVC *γινόμενος,* MO *γιγνόμενος.* — oratio II: 37, 7: BV *Σεμειράμιδος,* MCN *Σεμιράμιδος*; 43, 6: BV *δίκλειδες,* MC *δίκλιδες,* O *διακλεῖδες*; 51, 4: BV *ψελίων,* rel. *ψελλίων.* — oratio IV 135, 6: BV *Σαρδαναπάλλου,* rel. *Σαρδαναπάλου.* — oratio X 9, 5: BV *ἀκρατείας,* M *ἀκρατίας.* — oratio XI 91, 2: BV *ἐδύνατο,* rel. *ἠδύνατο.* Decem autem locis permirum profecto esset, si casu quodam eaedem corruptelae et in Parisinum B et in Vaticanum V irrepsissent; sunt autem hi loci: oratio II 47, 3: BV *καὶ τὸν,* CM *καίτοι τόν.* — oratio X: 18, 6: BV om. *εἰκός γε· οὐκ*

---

[1]) Cf. Emp. praef. p. XI.

[2]) Cf. Emp. praef. p. XIV, § 27.

ἄρα οὐδὲ χρήσεται αὐτοῖς; 13, 2: BVC om. *τε*; 6, 7: BV om. *γάρ*. — or. XI 123, 4: BV *ἐτελέσθη*, MC *ἐπετελέσθη*. — or. II: 24, 7: BV *τε ἴδωσι*, PCMN *τ᾽ ἐσίδωσι*; 70, 6: BV *προσεῖσθαι*, rel. *προσίεσθαι*. — oratio IV 114, 1: BV *τοῦτον*, MNO *τούτων*. — oratio V 9, 5: BV *ὅν*, rel. *ὧν*. — oratio VIII 35, 3: BV *πολλόν τι*, F *πολύτι*, M *πολλῶν τι*. Huc accedit or. I 23, 4: BVP *ἐστὶ τῆς ἡδονῆς*, CMNO *τῆς ἡδονῆς ἐστιν* [C *ἔστιν*], ubi diiudicare non audeo, utra scriptura genuina Dionis archetypi sit lectio.

Ex his intellegimus codices B et V tantopere conspirare, ut ineptum non videatur putare codicem B[a] ad codicem ξ correctum esse, nisi alii loci plane repugnant huic sententiae.

Hoc autem fieri nego. Nam unus tantum exstat locus, ubi in Parisino B eadem corrupta inest scriptura atque in Meermanniano M; dico or. VIII 11, 4, ubi codices BM exhibent *καταψύχοντας*, libri autem CVDA *καταψήχοντας*. Quo loco cum levissime Parisini B atque Meermanniani M scripturae abhorreant a ceteris codicibus, apparet, hinc concludi non posse codicem B[a] ad librum *μ*, archetypum Meermanniani M, correctum esse.

Neque decem illis locis, ubi codices MB bonas exhibent scripturas, Vaticani autem V, sicuti ceterorum librorum lectiones reiciendae sunt, repugnant ei quam protuli sententiae. Octies enim discrepantias inter codices MB et inter ceteros libros esse levissimas, ex hac cognosces enumeratione: oratio I 58, 6: BM *ἐγρηγορώς*, PCVNO *ἐγρηγόρως*. — or. II: 16, 1: CBM *μικροῦ*, VNO *μικρόν*; 67, 8: BM *αὑτῶν*, PCVN *αὐτῶν*. — or. IX 6, 2: CMB *ἀποκρίνασθαι*, VQ *ἀποκρίνεσθαι*. — or. X: 9, 4: BM *αὑτῶν*, PCV *αὐτῶν*; 26, 3: BM *Ἅλυν*, PCVQ *Αλυν*. — or. XI: 68, 3: BM *Τυνδάρεω*, VF *Τυνδάρεων*; 105, 3: BM *ποιήσῃ*, VF *ποιήσει*.

Restant igitur hi duo loci: or. II 72, 6, ubi codices BMC exhibent *τοὺς ἄλλους τούς*, codices autem VNO atque editio Veneta omittunt voces *τοὺς ἄλλους*, et or. XI 55, 3, ubi in libris BM insunt haec: *ἥ τε*, in libris autem VF atque in editione Veneta: *καὶ ἡ*.

Duobus illis locis cur codices BM discrepent a Vaticano V, ita mihi videtur explicandum esse: Archetypum codicis V ad aliquem deterioris generis librum correctum esse Sonnyus, sicuti

supra exposui, recte iudicavit; or. II 72, 6 autem et or. XI 55, 3 in hoc codice eaedem exstant scripturae atque in deterioribus codicibus; itaque putandum est etiam his duobus locis codicis Vaticani V lectiones originem ducere ex aliquo deterioris generis codice. Quid igitur? nonne haec tibi placet sententia codicem B^a correctum esse ad codicem ξ, priusquam hic ipse liber ad deteriorem aliquem codicem correctus est?

Quam sententiam si amplecteris, facile cognosces, quae auctoritas eis tribuenda sit locis, ubi non solum codices B et V, verum etiam deterioris generis libri conspirant, ut: oratio II 6, 5: BV NO *εἰ δὲ μή, πῶς,* CM *ἢ πῶς*; 7, 3: BVNO *ἄχθομαι,* M *ἀνέχομαι*; 17, 4: BVNO *ἅμα τῇ,* PCM *ἅμα.* De eis locis sic iudico. Codex ξ cum ea aetate, qua ad eum liber B^a correctus est, nondum deterioris generis scripturis depravatus fuerit, Parisini B lectiones inde originem ducunt, quod B^a olim in deteriorum codicum numero fuit; deinde autem etiam codicis ξ scripturae ex deterioribus haustae sunt libris. Omnibus igitur eis locis, ubi et codices BV et deteriores libri easdem exhibent lectiones, illorum codicum auctoritate genuinae codicis *δ*, archetypi deteriorum librorum, scripturae servatae nobis sunt, neque hoc putare nobis licet codicibus NO atque editione Veneta deteriorum, libris autem BV meliorum codicum lectiones memoriae prodi.

Qnae cum ita sint, hoc pro certo habeo codicem B^a neque ad codicem *μ* neque ad codicem *o* correctum esse, sed ad librum ξ.

Nunc, quocum deterioris generis libro codex B^a artissime cohaereat, exponere non ineptum esset. Sed cum disserere hoc non possimus, nisi omnes codicum Monacensis N et O scripturas enumeraverimus, in sequenti dissertationis parte de ea re agere mihi proposui.

Restat, ut de aetate, qua codex B^a ad librum ξ correctus sit, dicamus. Codex Vaticanus V vetustissimus omnium librorum cum undecimo scriptus sit saeculo, eius autem archetypus nondum deteriorum librorum scripturis ea aetate impletus fuerit, qua codex B^a ad codicem ξ correctus est, plane apparet non post initium undecimi saeculi mixtum librum B^a ortum esse. Hoc autem optimam praebet ansam, ut determinemus, qua

aetate deterioris generis libri manuscripti in diversas diffluxerint familias. Sonnyus enim archetypum eorum codicum non ante exitum undecimi scriptum esse saeculi censet haec dicens[1]: „Sämmtliche Handschriften der ersten Klasse (det.) stammen direkt oder indirekt aus dem codex Urbinas 124 membr., welcher von Cobet (im Anhang zur Ausgabe von Emperius) fälschlich in das 14. Jahrhundert gesetzt worden ist. Die Handschrift ist vielmehr sicher nicht jünger als das 12. Jahrhundert. Wahrscheinlich gehört sie noch in das elfte.“ Haec sententia non recta mihi videtur esse, propterea quod non solum permultae scripturae, sicuti in tertia parte demonstrabo, Sonnyo repugnant, verum etiam ipsius Parisini B archetypus, liber B^a. Is enim codex non post initium undecimi saeculi ad codicem ς̄ correctus est; praeterea autem ea aetate, qua mixtus ille codex B^a ortus est, deteriores libri in diversos iam diffluxerant rivulos, id quod inde cognoscis, quod, sicuti in tertia dissertationis parte exponam, codex B^a olim artius cum codicibus Parisino A atque Monacensi O coniunctus erat quam cum Urbinate U. Ea igitur re demonstratur deteriorum codicum archetypum ante undecimi saeculi initium ortum esse, quam ob rem Sonnyi sententia falsa mihi videtur.

Venio nunc ad tertium huius alterius partis locum, ubi disserimus, quae auctoritas codici Parisino B tribuenda sit. Omnilocis utrum Parisinus B deteriorum codicum lectiones servaverit an ad meliorum codicum correctus sit familiam, quae nunc constat ex libris MV, accurate diiudicandum est. Nam si huius codicis scripturae eaedem sunt atque deteriorum librorum aut editionis Venetae, non est dubitandum, quin illis locis codici B eadem tribuenda sit auctoritas atque illi deteriorum codicum generi. Habes exempli gratia hos locos: oratio II: 11, 1: BNO *μέντοι Ὅμηρος ποιῶν*, CM *μέντοι ποιῶν Ὅμηρος*; 33, 10: BNO *μόνην κατέλιπε τὴν οἰκίαν τὴν ἐκείνου*, CM — *τὴν οἰκίαν ἐκείνου*; 59, 3: BNO *πρέπουσα τῇ Λυκούργου πολιτείᾳ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐκείνου*, CM — *ἐκείνοις*. — or. V 21, 3: BN *δὲ τὸν Ἡρακλέα*, CM *δὲ Ἡρακλέα*. — or. VII 27,

[1]) l. c. p. 95.

4: BLN *καὶ ἀμπέλους ἐμπεφυτεύκασι καὶ οἰκίας ἐνῳκοδομήκασι πολλάς,* CM *καὶ οἰκίας ἐνῳκοδομήκασι πολλὰς καὶ ἀμπέλους ἐμπεφυτεύκασι.* Omnibus eis locis ex verborum conexu discernere non possumus[1]), utra praeferenda sit scriptura, quam ob rem sola codicum fide ad eam adducimur lectionem, quam probemus. Atque Emperius quidem codicum CM scripturas suo iure in textum recepit Parisinum B deteriori librorum generi adscribens his locis. Sin autem Hilgersio adsentientes in melioribus hunc codicem numeraremus libris, codicum BNO (aut BLN) lectiones probandae essent, quia tum duo deteriores codices coniuncti cum uno ex meliore genere repugnarent codicibus MC. Iudicandum igitur esset libros BNO genuinas servare Dionis archetypi lectiones, codices autem CM depravatos illis locis esse librariorum culpa. Intellegimus igitur compluribus locis diversas in textum recipiendas esse scripturas, si ab Hilgersii aut si ab Emperii stamus parte.

Eis locis, ubi codicum VM et Parisini B scripturae inter se conspirant, apparet libri B lectiones eandem habere vim atque codicum VM.

Multo autem difficilius res se habet, si codex B discrepans et a libris VM et a deteriorum codicum genere unus omnium librorum bonas exhibere videtur scripturas. Eis enim locis lectiones Parisini B originem ducere possunt ex codice ξ, archetypo Vaticani V, in quo aliae fortasse saepius inerant scripturae atque nosmet in codicibus MV invenimus; deinde codex B^a abhorrebat fortasse ab eis deterioribus codicibus, qui usque ad hanc servati sunt aetatem. Praeterea facillime fieri potest, ut bonae illae Parisini B scripturae non genuinae Dionis archetypi sint lectiones, sed coniecturae, quae interpolatoris alicuius manu in hunc librum illatae sunt. Quae cum ita sint, ubique accurate diiudicandum est, unde illas codicis B scripturas ortas esse probabile sit.

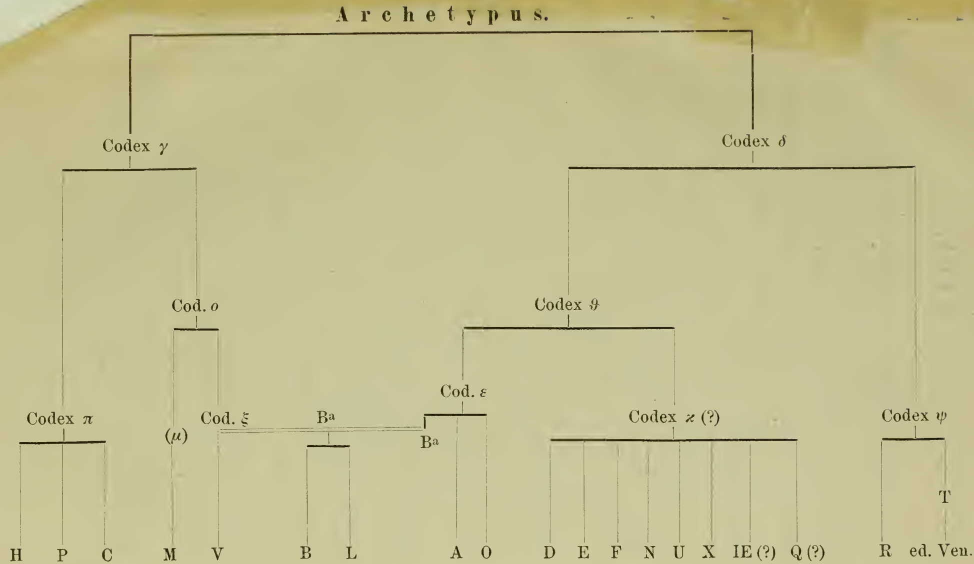
Ex mea autem sententia neque Emperius neque Dindorfius accurate has tres conditiones discreverunt, sed omnibus locis,

---

[1]) ad II 11, 1: Hiatus, qui exstat, si scribimus *μέντοι Ὅμηρος,* post particulam *μέντοι* offensionis nihil habet. — ad II 59, 3 adnotat Reiskius: „*ἐκείνοις,* non improbo, si bono nititur auctore; sed nil deterior, quae est in Veneta *ἐκείνου.*"

ubi Parisini B lectiones ceteris libris praeferendas esse opinabantur, in textum eas receperunt. Quae cum ita sint, non ineptum mihi videtur fusius exponere, unde omnes eae codicis B scripturae, quae quidem bonae esse videntur, originem ducant. Atque primum quidem eos proferam locos, ubi coniecturae via ex mea quidem sententia bonae lectiones in Parisinum B irrepserunt. In primo autem huius partis capite ad eas nos convertamus orationes, quibuscum praeter editionem Venetam hi duo tantum collati sunt codices, Meermannianus M atque Parisinus B.

In illis orationibus duo illi docti viri persaepe codicis B scripturas in textum receperunt, ubi bonae illae lectiones sine ulla dubitatione non genuinae archetypi sunt scripturae, sed librarii alicuius coniecturae. Nam omnibus eis locis, ubi codex Meermannianus M, qui meliori librorum generi adscribendus est, easdem praebet lectiones atque editio Veneta, quae cum deterioribus conspirat codicibus, plane apparet solum Parisinum B non posse archetypi servasse lectiones, nisi forte discrepantiae, quae exstant inter hunc librum atque inter codicem M et editionem Venetam, tam leves sunt, ut casu quodam et Meermanniani M et editionis Venetae librarii eadem menda in textum recipere potuerint.

Archetypus.
Codex γ
Codex δ
Cod. o
Codex ϑ
Cod. ε
Codex π
Cod. ξ
Bª
(μ)
Bª
Codex ϰ (?)
Codex ψ
T
H
P
C
M
V
B
L
A
O
D
E
F
N
U
X
IE (?)
Q (?)
R
ed. Ven.

VITA.

Carolus Augustus Arno Mahn natus sum in urbe Altenburg a. d. III. Kal. Sept. MDCCCLXVI patre Brunone, quem praematura morte abreptum valde doleo, matre Maria e gente Pierer. Fidem profiteor evangelicam. Primis litterarum elementis imbutus puer decem annorum in gymnasium Altenburgense receptus sum. Pio gratoque animo colam memoriam praeceptorum carissimorum, inter quos praeter ceteros nomino Hugonem Dorstewitz, Guilelmum Kuehne, Ottofredum Schambach.

Anno LXXXV h. s. maturitatis testimonio instructus Ienam me contuli, ut litterarum antiquarum et historiae studiis operam darem. Ibi tria semestria commoratus Berolinensem adii universitatem, unde anno peracto Halas Saxonum transmigravi.

Docuerunt me viri docti: Ienenses Delbrück, Eucken, Gädechens, Gelzer, Götz, Liebmann, Lorenz, Rosenthal; Berolinenses Diels, Jastrow, Kirchhoff, Koser, Rodenberg, de Treitschke, Wagner; Halenses de Arnim, Dittenberger, Droysen, Haym, Heydemann, Hiller, Keil, Kirchhoff, Lindner, Stumpf, Vaihinger.

Ienae per duo semestria proseminarii, per unum seminarii philologici fui sodalis regentibus Henrico Gelzero et Georgio Götzio. Praeterea interfui per sex menses exercitationibus historicis, quas instituit Gelzerus. Berolini autem Reinholdi Koseri benignitate mihi contigit, ut historici seminarii fierem sodalis. Halis denique Eduardus Hiller et Henricus Keil in numerum sodalium seminarii philologici, historici Gustavus Droysen et Theodorus Lindner me receperunt. Exercitationum philologicarum particeps fui de Arnimii, philosophicarum Stumpfii benevolentia. Ut societatibus interessem privatis, Hillerus et Keilius benigne permiserunt.

Omnibus his viris summas ago gratias semperque agam, imprimis autem Eduardo Hillero, qui studia mea liberalissime fovit erranti mihi rectam viam monstrans.

